

Kempelen Farkas (1734. január 23.- 1804. március 26.)

A *Wolfgang Franciscus de Paula* név alatt született a római katolikus felekezetű, nemesi származású Kempelen Farkas, aki nemes Kempelen Engelbert császári és királyi kamarai udvari tanácsos és Spindler Anna Rosina fia volt. Kempelen Engelbert, pozsonyi harmincados, neje és gyermekei, 1722. július 15-én szerezték III. Károly Magyar királytól az *indigenatus*-t, azaz a nemességük honosítását, Magyarországon. Kempelen Farkas a tanulmányait szülővárosában Pozsonyban, majd Győrben, Bécsben és Romában végezte. Filozófiát, jogot tanult, a rézmetszettét gyakorolta, de a matematika és a fizika is érdekelt.

Bécsben tanult jogot és filozófiát, majd ugyanitt tisztviselőként kezdett el dolgozni. 1767-ben mint Bácska telepítési kormánybiztosa, betelepítette a néptelenné vált területeket, selyemgyárakat létesített, faluközösségeket szervezett. 1770 táján – elsőként a világon – beszélőgépeket szerkesztett, melyek a belenyomott levegőt az emberi hanghoz hasonló levegőrezgésekkel alakították át. Az egyetlen megmaradt példány ma a müncheni Deutsches Museumban van. A beszédkeltő gép élethű, működő mását Nikléczy Péter és Olasz Gábor fonetikusok, beszédkutatók 2001-ben készítették el. A rekonstruált gép a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Informatika épületének aulájában van kiállítva :1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 2.

Újabb találmánya volt a gőzkondenzátorral tervezett gőzgép, amelyet a bécsi Stubentornál állítottak fel. Buda vízellátásának javítására vízemelőt tervezett két szivattyúval. A Duna partján fúrt kutakból a mai Várkert Bazár helyén felállított lóhajtásos szivattyúk húzták fel a vizet. Kempelen megszerkesztette a gőzturbina őst, és 1788-ban benyújtotta **találmányát II. József** császárhoz. Másik híres találmánya a sakkozógép, melyet 1796-ben készített. A Török néven híressé vált gépben ugyan egy ember is el volt rejtve, de ez a találmány újszerűségéből keveset von le, hiszen az ember nem volt a közönség számára látható, hanem rafináltan elhelyezett tükrök és rések segítségével belülről tájékozódott. Ötvösként költőként, íróként és építészként is tevékenykedett (a budai vár egyes részeit ő építette újjá, ő tervezte a **Várszínházát**, a pozsonyi várban vízvezetékrendszert épített ki, és a schönbrunni szökőkutak is az ő alkotásai. Emellett nyomdai szedőládát, nyomtatógépet a vakok oktatásához és gőzgépet is készített. 1772-ben írógépét készített **Paradis Teréz**, a vak bécsi zongoraművész nő részére, mozgatható betegágyat épített a himlőben megbetegedett Mária Teréziának. Szegényen halt meg, mert I. **Ferenc** megszüntette támogatását, valószínűleg **jakobinus*** kapcsolatai miatt.

